

Piotr NOWAKOWSKI, Izabela KLICH
Okręgowy Urząd Miar w Łodzi

WYMAGANIA UNII EUROPEJSKIEJ W ZAKRESIE METROLOGII PRAWNEJ

W referacie podsumowano 6-letni okres funkcjonowania dyrektywy NAWI, która obowiązuje w Polsce bez okresu przejściowego oraz 4-ro letni okres przejściowy dla dyrektywy MID. Przeanalizowano również rozwój jednostek notyfikowanych w Polsce wraz z ilością przyrządów pomiarowych poddanych ocenie zgodności zgodnie z dyrektywami „nowego podejścia” przez administrację miar.

EUROPEAN UNION REQUIREMENTS IN THE FIELD OF LEGAL METROLOGY

In the paper the six-year term of functioning of the NAWI directive (being obligatory in Poland without transitional term) as well as the four-year transitional term for the MID directive - have been summed up. The development of notified bodies in Poland together with the number of measuring instruments submitted by the measure administration to the conformity assessment procedure, according to the “new approach” directives, has also been analyzed.

1. WPROWADZENIE

Rzeczpospolita Polska stała się pełnoprawnym członkiem Unii Europejskiej dnia 1 maja 2004 r. Rozpoczęty wcześniej proces dostosowywania państwa do wymogów i kryteriów przewidzianych dla państw członkowskich Unii Europejskiej nabrał większego tempa. Miało to znaczący wpływ na przeobrażanie się polskiej gospodarki. Uruchomiono cały mechanizm zmian, reform systemowych zarówno w sferze społecznej, politycznej jak i gospodarczej. Wszystko to miało doprowadzić nasz kraj do połączenia z Unią Europejską jako wspólnotą demokratycznych i współpracujących na zasadach pokojowych państw.

Wprowadzenie w Unii Europejskiej konieczności nadawania certyfikatów zgodności i oznakowania CE było konsekwencją wprowadzenia swobody przemieszczania towarów pomiędzy rynkami państw członkowskich. W celu ujednoczenia prawodawstwa unijnego zastosowano tzw. „nowe podejście”, czyli zbiór dyrektyw określających wymogi jakie musi spełniać zarówno producent, jak i jego produkt w tym zakresie.

Obowiązek wdrożenia oceny zgodności wiąże się z przejściem w Państwach Członkowskich Unii Europejskiej w 1985 r. od dyrektyw „starego podejścia” do dyrektyw „nowego podejścia” oraz z opracowaniem w latach 1990 – 1993 zasad oceny modułowej wyrobów. Ocena zgodności jest spójnym systemem postępowania, który został uregulowany w Polsce w ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności [1].

Obecnie w krajach członkowskich Unii Europejskiej przyrządy pomiarowe określone w dyrektywach nowego podejścia podlegają w określonych zastosowaniach prawnej kontroli metrologicznej. Dotyczy to jednak tylko i wyłącznie wyrobów wprowadzanych na rynek.

Realizacja zadań ustawowych przez terenową administrację miar polegała od lat przede wszystkim na wykonywaniu czynności związanych z metrologią prawną, szczególnie w formie legalizacji przyrządów pomiarowych. Od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej przyrządy, dla których decyzje zatwierdzenia typu wydano przed 30 października 2006 r. mogą być produkowane i poddawane legalizacji pierwotnej przez organy administracji miar najpóźniej do 29 października

2016 r. Wprowadzenie na rynek przyrządu pomiarowego objętego dyrektywą MID po 30 października 2006 r. może mieć miejsce jedynie wtedy, gdy wyrób spełnia wymagania wszystkich dyrektyw odnoszących się do wyrobu oraz gdy ocena zgodności została przeprowadzona zgodnie ze wszystkimi stosownymi dyrektywami.

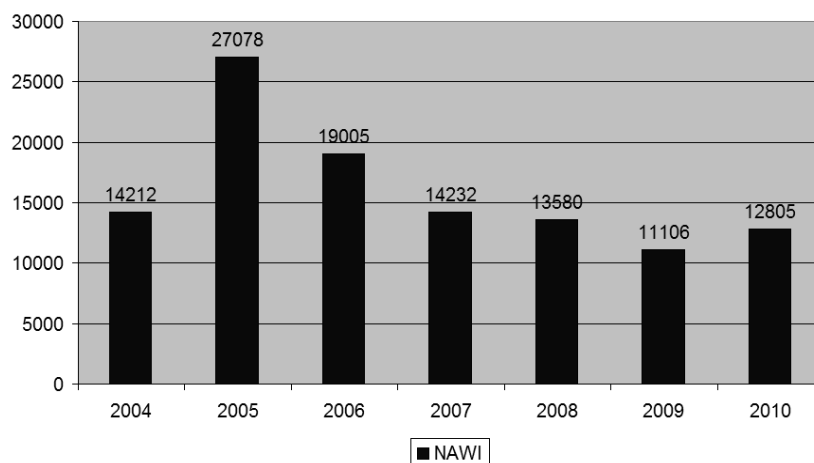
Dyrektywy zostały wdrożone do polskiego prawodawstwa wraz z wejściem w życie wspomnianej ustawy o systemie oceny zgodności. Zgodnie z obowiązującym prawem europejskim przyrządy pomiarowe wprowadzane na rynek wspólnoty podlegają ocenie zgodności z wymaganiami zawartymi w dyrektywach nowego podejścia nr 2009/23/WE (NAWI – Non-automatic weighing machines) obowiązującej od 1 maja 2004 r. oraz nr 2004/22/WE (MID – Measuring Instruments Directive) obowiązującej od 31 października 2006 r. Według prawa europejskiego ocenę zgodności wyrobu w zakresie metrologii prawnej może wykonywać jednostka notyfikowana.

Jednostki certyfikujące lub jednostki kontrolujące w celu uzyskania notyfikacji mogą się ubiegać drogą autoryzacji o zakwalifikowanie do procesu notyfikacji przez ministra lub kierownika urzędu centralnego właściwego ze względu na przedmiot oceny zgodności. Notyfikacji udziela Komisja Europejska.

2. DYREKTYWA 2009/23/WE (NAWI) DOTYCZĄCA WAG NIEAUTOMATYCZNYCH

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/23/WE w sprawie wag nieautomatycznych obowiązuje w Polsce bez okresu przejściowego od 1 maja 2004 r. [4]. Ocenę zgodności wag nieautomatycznych z wymaganiami zasadniczymi określonymi w dyrektywie NAWI prowadzi tylko administracja miar według procedur oceny zgodności opisanych w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 grudnia 2003 r. i określonych w zakresach notyfikacji (Dz. U. z 2004 r., Nr 4, poz. 23)

Ilość wag nieautomatycznych poddanych ocenie zgodności w latach 2004-2010 przez Okręgowe Urzędy Miar przedstawia wykres na rys. 1.

Rys. 1. Liczba ocen zgodności wg NAWI

Fig. 1. Number of the conformity assessments in accordance with NAWI

Na polskim rynku zaobserwować można praktycznie stałe zapotrzebowanie na usługi świadczone w zakresie dyrektywy NAWI, za wyjątkiem początkowego okresu stosowania tej dyrektywy.

3. DYREKTYWA 2004/22/WE (MID) DOTYCZĄCA PRZYRZĄDÓW POMIAROWYCH

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/22/WE w sprawie przyrządów pomiarowych obowiązuje w Polsce od 31 października 2006 r. [3]. Nakłada na państwa członkowskie obowiązek wydania własnych przepisów wprowadzających treść dyrektywy. W Polsce aktem prawnym wdrażającym dyrektywę MID jest Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla przyrządów pomiarowych [1].

W tabeli 1 pokazano kategorie przyrządów pomiarowych, które obejmuje dyrektywa MID. Szczegółowe informacje zawarte są w samej dyrektywie [3].

Tabela 1

Wykaz kategorii przyrządów pomiarowych objętych regulacjami dyrektywy 2004/22/WE MID

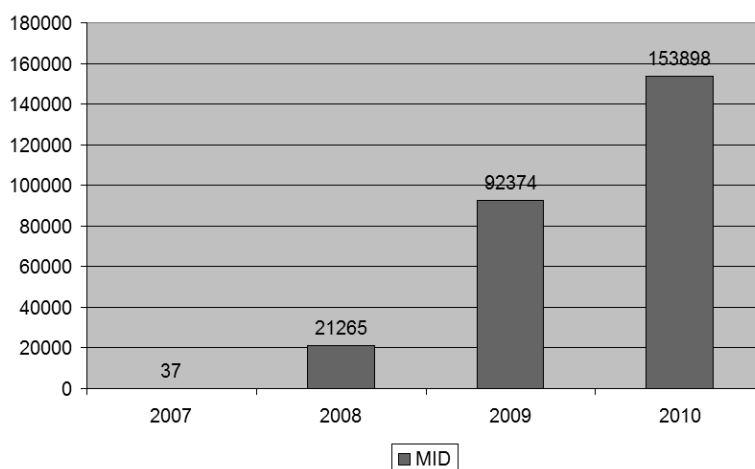
Numer załącznika dyrektywy MID	Kategorie przyrządów pomiarowych	Moduły oceny zgodności
MI-001	Wodomierze	B + F lub B + D lub H1
MI-002	Gazomierze Przeliczniki do gazomierzy	B + F lub B + D lub H1
MI-003	Liczniki energii elektrycznej czynnej	B + F lub B + D lub H1
MI-004	Ciepłomierze Przetworniki przepływu, Pary czujników temperatury Przeliczniki	B + F lub B + D lub H1
MI-005	Instalacje pomiarowe	B + F lub B + D lub H1 lub G
MI-006	Wagi automatyczne dla pojedynczych ładunków Wagi automatyczne porcjujące Wagi automatyczne odważające Wagi automatyczne przenośnikowe Wagi automatyczne wagonowe	Wagi mechaniczne: B + D lub B + E lub B + F lub D1 lub F1 lub G lub H1 Wagi elektromechaniczne: B + D lub B + E lub B + F lub G lub H1 Wagi elektroniczne: B + D lub B + F lub G lub H1
MI-007	Taksometry	B + F lub B + D lub H1
MI-008	Materialne miary długości (przymiary)	F1 lub D1 lub B + D lub H lub G
	Naczynia wyszynkowe	A1 lub F1 lub D1 lub E1 lub B + E lub B + D lub H
MI-009	Przyrządy do pomiaru długości Przyrządy do pomiaru pola powierzchni Przyrządy do pomiaru wielu wymiarów	Przyrządy mechaniczne i elektromechaniczne: F1 lub E1 lub D1 lub B + F lub B + E lub B + D lub H lub H1 lub G Przyrządy elektroniczne: B + F lub B + D lub H1 lub G
MI-010	Analizatory spalin samochodowych	B + F lub B + D lub H1

MID należy do grupy dyrektyw nowego podejścia, wdrażających system oceny zgodności, zastępujący (w przypadku przyrządów pomiarowych) dotychczasowy system prawnej kontroli metrologicznej, w zakresie zatwierdzenia typu i legalizacji pierwotnej. Po 2016 r. ocena zgodności wg dyrektywy MID całkowicie zastąpi legalizację pierwotną. Do tego czasu trwa okres przejściowy, w którym obowiązują jednocześnie stare i nowe zasady wprowadzania przyrządów pomiarowych do obrotu lub użytkowania – stare wobec przyrządów pomiarowych posiadających ważną decyzję

zatwierdzenia typu, wydaną przed 30 października 2006 r. i nowe – wobec przyrządów pomiarowych poddanych ocenie zgodności od 30 października 2006 r. Obecnie legalizacja pierwotna występuje w przypadku przyrządów pomiarowych określonych w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 27 grudnia 2007 r. w sprawie rodzajów przyrządów pomiarowych podlegających prawnej kontroli metrologicznej oraz zakresu tej kontroli oraz w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 2 czerwca 2010 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie rodzajów przyrządów pomiarowych podlegających prawnej kontroli metrologicznej oraz zakresu tej kontroli i obejmuje m. in. zbiorniki pomiarowe, przyrządy do pomiaru prędkości, manometry do opon samochodowych, gęstościomierze zbożowe [2].

Zgodnie z rozwiązaniami zawartymi w ustawie z dnia 15 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o systemie oceny zgodności oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 249, poz. 1834) przyrządy pomiarowe objęte dyrektywą MID będą podlegały w użytkowaniu wyłącznie legalizacji ponownej, o ile będą stosowane w dziedzinach wymienionych w art. 8 ust. 1 ustawy Prawo o miarach i zostaną określone rozporządzeniem ministra gospodarki wydanym na podstawie art. 8 ust. 6 tej ustawy. Przyrządy te zostały określone w § 6 rozporządzenia ministra gospodarki z dnia 27 grudnia 2007 r. w sprawie rodzajów przyrządów pomiarowych podlegających prawnej kontroli metrologicznej oraz zakresu tej kontroli [2]. Do przyrządów tych stosuje się rozporządzenie ministra gospodarki z dnia 7 stycznia 2008 r. w sprawie prawnej kontroli metrologicznej przyrządów pomiarowych (Dz. U. Nr 5, poz. 29).

Ilość przyrządów pomiarowych poddanych ocenie zgodności w latach 2007-2010 przez Okręgowe Urzędy Miar przedstawia wykres na rys. 2.

Rys. 2. Liczba ocen zgodności wg MID

Fig. 1. Number of the conformity assessments in accordance with MID

W czasie 4 lat okresu przejściowego dla dyrektywy MID wystąpił znaczny przyrost wykonanych usług w zakresie oceny zgodności.

Oceną zgodności przyrządów pomiarowych według dyrektywy MID oprócz administracji miar zajmuje się dwanaście komercyjnych jednostek notyfikowanych. Zakres notyfikacji z reguły dotyczy jednego rodzaju przyrządu pomiarowego w zakresie co najwyżej dwóch modułów.

4. PODSUMOWANIE

Analizując stan notyfikacji według dyrektyw NAWI i MID można stwierdzić, że Polska dobrze wywiązuje się ze swoich obowiązków w tym zakresie.

Zapotrzebowanie rodzimych producentów na ocenę zgodności według dyrektywy NAWI jest zaspokajane, a ilość jednostek notyfikowanych jest wystarczająca.

W przypadku oceny zgodności według dyrektywy MID można stwierdzić, że zapotrzebowanie na legalizację ponowną przyrządów pomiarowych produkowanych masowo takich jak: liczniki energii elektrycznej, wodomierze, ciepłomierze czy gazomierze będzie w przyszłości znikome, gdyż producent dąży do produkcji przyrządu jednorazowego użytku, którego sprawność metrologiczna będzie określona w czasie. Przyrządy pomiarowe wielokrotnego użytku takie jak wagi, odważniki, odmierzacze paliw, taksometry pozostaną w legalizacji ponownej, jednak zapotrzebowanie na te usługi będzie malało.

Jednocześnie można wywnioskować, że dla przyrządów pomiarowych produkowanych masowo ocena jednostkowa wg modułów F i F1 będzie malała na korzyść deklaracji zgodności z typem na podstawie zapewnienia jakości procesu produkcyjnego wg modułów D i D1.

LITERATURA

1. Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności, Dz. U. z 2010 r. Nr 138, poz. 935 z późniejszymi zmianami
2. Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. „Prawo o miarach”, Dz. U. z 2004 r. Nr 243, poz. 2441 z późniejszymi zmianami
3. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/22/WE z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie przyrządów pomiarowych, Dz. U. L 135 z 30.4.2004
4. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/23/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie wag nieautomatycznych, Dz. U. L 122/6 z 16.5.2009